

DES DEL JARDÍ

Vint-i-cinc anys després

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Fa poc vaig preguntar a Xavier Febrés quants llibres ha publicat i no m'ho va saber dir. Ha escrit molt, se l'entén sempre, fa l'efecte que no diu tot el que sap: tres característiques que comparteix amb Josep Pla. No és casual que li hagi dedicat tres llibres. Ara, vint-i-cinc anys després de la mort del mestre, ha publicat el quart, *Les preguntes pendents de Josep Pla*: un recordatori, una ordenació del que s'ha esdevingut des del 1981.

Un dels capítols més recomanables és el que repassa el paper de l'editor de Destino, Josep Vergés, en la selecció i fixació de l'Obra Completa: elimina passatges sencers, escriu pròlegs i decideix –sobretot als últims anys– què es publica, on i de quina manera. El lector assisteix a un serial ple de cops d'efecte, de declaracions i desqualificacions. S'hi narren de manera comprensible les vicissituds de la Fundació Pla, els desencontres de les diferents branques familiars, l'episodi dels Índexs de l'Obra Completa elaborats per Cristina Badosa, la curiosa trobada en un contenidor d'escombraries d'un manuscrit planià, els canvis empresarials de Destino i sobretot l'obstinació de Josep Vergés i de Frank Keerl –l'hereu principal– de no cedir els manuscrits als estudiosos.

Xavier Febrés inclou també un capítol sobre Bartomeu Bardagí, l'home que va *corregir* l'Obra Completa, i que també va traduir de manera anònima molts textos planians del castellà al català. Tot i que Bardagí sempre va declarar-se poc intervencionista, la comparació entre els manuscrits originals i les edicions publicades revela nombrosos canvis i algunes errades.

L'Obra Completa de Pla, doncs, ni és completa ni és sempre de Josep Pla. Vint-i-cinc anys després, en continuem esperant la reedició corregida, així com l'edició crítica d'*El quadern gris*, anunciades ara fa cinc anys. Mentrestant, estem condemnats a llegir l'edició vella, sense que puguem saber fins a quin punt és obra de l'editor Vergés, del corrector Bardagí o –siguem optimistes– de l'escriptor Pla.

Com arbres sense terra

A «Terres de lloguer», **Antoni Pladevall novel·la el món de pagès dels masovers**, una forma d'entendre el treball i les relacions humanes que ha arribat fins als nostres dies

HXAVIER CORTADELLAS
i ha un conte de la trilogia *Puerca terra* de John Berger en què apareix un personatge semblant a Vicenç de Monells. Té vaques i treballa de pagès com ell; com ell també, es queda sol, un cop se li ha mort la mare. El personatge de Berger, però, és més jove, viu als Alps francesos; quan els seus pares treballaven amb ell a la granja, sortia de tant en tant, tocava l'acordió a les festes i les noies ballaven davant seu i somreien. Ara, no té temps per a res: treballa sense parar; en part, perquè és el que ha fet sempre i, en part, perquè així oblida que està tan sol. Ve l'hivern, neva i encara està més sol. Un dia ja no pot més: va a l'estable, treu l'acordió de l'estoig i plora, mentre toca per a les vaques. Vicenç de Monells no plora. Tampoc no plora Josep de la Teuleria, un cop és desnonat del mas on van viure, van treballar i van morir els seus avantpassats. Ell no hi podrà morir perquè els amos –els fills de l'amo de sempre– hi han volgut fer un camp de golf. El senyor Colomer, en canvi, l'amo de Monells, no vol fer res: ven Monells als pagesos veïns de Torrenegra perquè vol deixar alguna cosa a les filles i perquè avui «la terra no dona prou». Hi faran una granja de porcs, que és gràcies al que sobreviuen els pagesos avui a Osona. Vicenç es quedarà quasi sense terres, però viu encara uns anys a Monells. Sorrut i taciturn com ja era de jove, s'anirà tancant en el seu silenci, anirà espatllant-se com es va espatllant la casa i com s'ha anat espatllant el seu món de pagès. Si es rebel·la, però, no és pel que diu, sinó per la seva tossuderia a quedar-se: arrelat com aquells rebrols que neixen un cop i un altre cop allà on

«TERRES DE LLOGUER»

Autor: ANTONI PLADEVALL I ARUMÍ
Editorial: COLUMNA
Pàgines: 254 / Preu: 21,9 €

El premi Pin i Soler 2005 entrelaça els drames personals de dos pagesos masovers, en Vicenç de Monells i en Josep de la Teuleria, que han de deixar per força, a contracor, el mas i els camps que han treballat tota la vida. Situada entre el drama i l'elegia, la novel·la mostra la desaparició dels llogaters de la terra i, per tant, la liquidació d'una manera de viure que havia perdurat durant moltes generacions.

Antoni Pladevall (Taradell, 1961) és doctor en filologia clàssica i professor de grec i de llatí. Com a escriptor, es va donar a conèixer amb els poemes *Les noies de l'hoste*. També ha publicat l'assaig *La il·lustració a Vic* (2000), el dietari *La mentida original* (2000), el volum de proses *Quadern de Can Garbells* (2002) i les novel·les *La lliça bruta* (2001) i *Massey Ferguson 35* (2003).

són arrencats sistemàticament perquè no són rendibles i perquè molesten. Josep de la Teuleria, en canvi, és com un arbre trasplantat en una terra que no té prou saó. Fa tres anys que viu en un pis

al poble i, ara que s'acaba de jubilar, mata les hores sense fer res, s'enfada amb la seva dona també per res, deixa de prendre el medicament que li ha aconsellat el metge i es deprimeix i beu. Berger va escriure que la desesperació és un sentiment que apareix quan entens que has estat traït. És el que senten ells dos. *Terres de lloguer* és un drama. També, l'elegia d'aquell món dels masovers que va desaparèixer en els anys setanta. Josep i Vicenç en són les últimes escorries, uns resistents inútils. L'èpica, entesa com l'heroisme de contraatacar, ve després: és a càrrec de Lluís, fill de Josep, o del mateix Pladevall que prové d'una família de masovers. Em sembla que amb un narrador menys distant, més interioritzat en el punt de vista d'alguns personatges, el lector hauria tingut més indicis per intuir la revolta de Lluís, la relació entre Fèlix i Dolors, la fermesa tossuda de Vicenç. Però Vicenç és com una paret de pedra seca i les parets de pedra seques són restes d'un altre món; de tant en tant, en veiem, però no recordem per a què servien i no sabem per què aguanten. Comparat amb *Massey Ferguson 35*, *Terres de lloguer* és un gran pas: la llengua continua essent rica, però ara és més continguda; les escenes són molt treballades; el ritme narratiu va creixent. Hi ha un capítol en què Mariona, la néta petita dels Torrenegra, porta un pot de confitura de codony a Vicenç. Ell és a la comuna: la «mà llesta i implacable», té «un bon empantanec». Uns minuts més tard, apareix «amb tot l'entreuix ofert». Mariona s'espanta, deixa caure el pot i fuig. Dos mons massa distants perquè els pugui unir cap pont. Només Hermínia, l'àvia de Mariona, el pot arribar a entendre.

Novetats ►

«LA POLÍTICA EXPLICADA AL MEU FILL»

Autor: JOAN LLUÍS PÉREZ-FRANCESCH
Editorial: MALHIVERN
Pàgines: 100

El professor de dret constitucional Joan Lluís Pérez-Francesch (Barcelona, 1959) trasllada al lector, a través d'un conjunt de diàlegs, l'interès per la política, basada en principis, i no pas com a simple estratègia electoral. L'autor tracta sobre les diferents maneres de fer política, del compromís per gestionar la realitat o per mirar de transformar-la, i es planteja la pregunta de si existeix el bé comú.

«EL TRIANGLE BLAU»

Autor: JORDI CERVERA
Editorial: COSSETÀNIA
Pàgines: 240 / Preu: 15 €

El periodista i escriptor Jordi Cervera (Reus, 1959), director del programa de llibres radiofònic *Catalunya Cultura literatura*, és l'autor d'aquesta història feta de passions furioses, d'uns amors que no coneixen ni l'espai ni el temps, d'una mort que sempre torna, d'una dona convertida en quadre, i per tant, feta mite inesborrable. Una novel·la sobre la capacitat humana de no oblidar, de no perdonar.

«L'HEREVA DE DONA OBDÚLIA o Les temptacions»

Autor: LLORENÇ VILLALONGA
Editorial: CLUB EDITOR
Pàgines: 242

Un drama irònic publicat pel Club dels Novel·listes. La melodia de la novel·la ens ve insinuada per la lletra menuda del títol: les *temptacions* que amenacen la maduresa de dues dones oposades en tot menys en l'esponerós erotisme. Villalonga les confronta al seu Don Joan particular i observa els efectes produïts sobre les víctimes.

